

*Пугачова Н.М., Пугачова І. М.
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова*

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПОБУДОВИ СТРАТЕГІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Державна стратегія розвитку є необхідною умовою ефективного функціонування держави. Вона визначає напрям розвитку держави на найближчі 10-15 років. На основі державної стратегії розробляються регіональні стратегії соціально-економічного розвитку, які, в свою чергу, слугують базою для розробки стратегії громади (селищ, міст). Таким чином, розрізняють три рівні створення стратегії: національний рівень; регіональний рівень; місцевий рівень.

В державній стратегії регіонального розвитку повинні бути обґрунтовані цільові орієнтири, вибрані пріоритети та механізми розвитку. Але стратегія не є

винятково адміністративним документом, вона має бути суспільним договором громадської згоди, згідно з яким місцеві органи влади, суб'єкти господарювання, громадські організації та окремі громадяни беруть на себе певні зобов'язання. Її опрацьовують, потім реалізують та відстежують всі суб'єкти, які мають вплив на розвиток території.

В Україні прийнята «Стратегія економічного та соціального розвитку України (2004-2015 роки). Шляхом європейської інтеграції», затверджено Державну програму прогнозування науково-технологічного розвитку на 2008 - 2012 рр. Для згладження диспропорцій в рівнях економічного розвитку окремих областей та окремих районів всередині області у вересні 2005 р. був прийнятий закон «Про стимулювання розвитку регіонів». Проте зараз не можна говорити про ефективність реалізації цих документів, поки що вони залишаються тільки документами на аркуші і повноцінно не впроваджуються в життя.

У зв'язку з цим, розглянемо докладніше теоретичні питання розроблення стратегії розвитку регіонів.

Органи влади та місцевого самоврядування області повинні очолити й забезпечити організацію процесів розробки та впровадження стратегії, надаючи змогу громадськості регіону (бізнесу, управлінцям, науковцям) знайти своє місце в цих процесах. Також до розробки стратегії необхідно залучати усі зацікавлені сторони та населення території. Це передбачає творчу та добровільну співпрацю органів влади, бізнесу, громади, органів самоорганізації громадян, наукових, конфесійних і культурних організацій, а також їх об'єднань та асоціацій. Основою такого методу є усвідомлення важливості та практична реалізація ідеї ділового партнерства всіх секторів розроблення стратегії та консолідована відповідальність за втілення її в життя.

Стратегічне планування розвитку регіону повинно здійснюватись на засадах концепції сталого гармонійного розвитку. Ця концепція визначає, що сталий розвиток територій - це соціально, економічно й екологічно збалансований розвиток міських і сільських поселень, спрямований на формування їхнього економічного потенціалу, повноцінного життєвого середовища для сучасного та наступних поколінь на основі раціонального використання наявних ресурсів, технологічного переоснащення й реструктуризації підприємств, удосконалення соціальної, виробничої, транспортної, комунікаційно-інформаційної, інженерної, екологічної інфраструктур, поліпшення умов проживання, відпочинку та оздоровлення, збереження та збагачення біологічного різноманіття природного середовища та збереження культурної та історичної спадщини.

Стратегічними завданнями при цьому мають стати: підвищення конкурентоспроможності регіонів та зміцнення їхнього ресурсного потенціалу; розвиток людських ресурсів; розвиток міжрегіональної співпраці, який передбачає: розширення міжрегіональної взаємодії; розвиток транскордонного співробітництва; створення інституційних умов для регіонального розвитку.

Розробка стратегії регіонального розвитку не повинна здійснюватись в одному напрямку. Вона має всесторонньо охоплювати регіональні особливості. До основних складових регіонального розвитку відносять: екологічний; економічний; соціальний.

Розроблення стратегії регіонального розвитку за правову основу має обрати нормативно-правові акти та документи ненормативного характеру, а

також місцеві нормативно-правові акти. Законодавча база, яка стосується регіонального розвитку, повинна бути цілісною та органічно пов'язаною із законодавчою базою, регулюючою питання національної безпеки.

Концепція сталого розвитку також передбачає дії направлені на інноваційну сферу. В цьому напрямку відносно новою й популярною серед високорозвинутих країн світу є методологія Форсайт, яка зарекомендувала себе як найефективніший інструмент для довгострокового прогнозування розвитку науки й технологій. Форсайт відрізняється від прогнозування тим, що він передбачає участь усіх ключових учасників розвитку (науково-технічну сферу, бізнес, уряд, громадськість), прогнозування ж здійснюється вченими. Форсайт розвиває співробітництво і кооперацію між бізнесом, державою та вченими, а також здатність передбачення в суспільстві. Щодо України, то впровадження регіонального Форсайта має сприяти реалізації регіональної стратегії економічно-соціального розвитку на основі досягнення наступних цілей: сприяти посиленню промислової конкурентоздатності та розширювати торговий потенціал; симулювати позитивні ефекти у сфері економіки, охорони навколишнього середовища і соціального забезпечення; формулювати інноваційний підхід в політиці і програми НДДКР.

Таким чином, враховуючи, що Україна обрала шлях розбудови ринкової економіки та шлях до європейської інтеграції, реалізація зазначених пріоритетів потребує розробки ефективної стратегії розвитку країни з обов'язковим урахуванням регіонального чинника. Тому необхідно розробляти стратегії розвитку окремих регіонів держави, спираючись на державну стратегію розвитку та на низку нормативно-правових документів. Але стратегія економічного та соціального розвитку не повинна залишатись тільки планом розвитку, а її необхідно послідовно втілювати у життя, рухаючись до поставлених стратегічних цілей. Важливо, щоб одночасно вона була гнучкою до мінливих умов внутрішнього та зовнішнього економічного простору.